

Plan/strategi

Länstyrelsen
Stockholm

**Handlingsplan för tillsyn
av förorenade områden
2020-2030**

Utgivningsår: 2020
Länsstyrelsens diarienummer: 575-6202-2020

Förord

Handlingsplanen beskriver föroreningssituationen i Stockholms län och hur Länsstyrelsens tillsyn av förorenade områden bör bedrivas långsiktigt, strategiskt och systematiskt, vilket krävs för att uppnå såväl nationella som regionala mål för arbetet med förorenade områden. I handlingsplanen redogörs för aktiviteter, mål, resurser, strategi och tidplan avseende tillsyn av förorenade områden. Den utgör även ett viktigt underlag för behovsutredning, tillsynsplan och uppföljningar.

Handlingsplanen har utarbetats av arbetsgruppen förorenade områden och har förankrats internt på Länsstyrelsen samt är beslutad av miljödirektör Göran Åström.

Innehåll

Handlingsplan för tillsyn av förorenade områden	1
2020-2030.....	1
Förord	3
Handlingsplan för tillsyn av förorenade områden 2020-2030 ...	2
1. Bakgrund och syfte	2
2. Beslut, giltighetstid och uppföljning	3
3. Lägesbeskrivning	3
3.1. Förorenade områden i Stockholms län.....	3
3.2. Tillsyn	5
3.3. Styrande prioriteringsgrunder	9
3.4. Organisation, ansvar och resurser.....	10
3.5. Lagstiftning och ekonomiska villkor	10
4. Strategi.....	12
5. Mål för tillsyn av förorenade områden	13
5.1. Nationella mål	13
5.2. Regionala mål	14
6. Aktiviteter och tidsplan	15
6.1. Strategisk tillsyn	15
6.2. Återkommande tillsyn	16
6.3. Inkommande tillsyn	17
7. Resursbehov	17
7.1. Strategisk tillsyn	17
7.2. Återkommande tillsyn	17
7.3. Inkommande tillsyn	18
8. Framåtblick 2023-2030	18
9. Bilagor.....	19

Handlingsplan för tillsyn av förorenade områden 2020-2030

1. Bakgrund och syfte

I Stockholms län har tidigare och nuvarande industriverksamheter gett upphov till ett stort antal förorenade områden¹. Begreppet förorenade områden används i handlingsplanen för att beteckna områden som kan vara förorenade på ett sådant sätt att de skulle kunna medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Områdena kan utgöras av mark, vatten, sediment, byggnader och/eller anläggningar.

Länsstyrelsen har ett övergripande ansvar för att samordna och följa upp arbetet med förorenade områden i länet. Länsstyrelsens eget arbete med förorenade områden omfattar bland annat att bevaka föroreningsperspektivet i fysisk planering, förmedla statligt stöd till avhjälpandeåtgärder², vägleda kommunerna i sin tillsyn samt att bedriva tillsyn över förorenade områden orsakade av vissa typer av verksamheter. I länet undersöks och saneras många förorenade områden i samband med exploatering inför bostadsbyggande. Länsstyrelsens arbete med förorenade områden utgörs därför till stor del av att bevaka föroreningsperspektivet i fysisk planering.

För att tydliggöra vilken tillsynsmyndighet som ansvarar för de högst prioriterade förorenade områdena i länet genomförde Länsstyrelsen i Stockholms län under 2017-2018 en översyn av tillsynsansvaret, se bilaga 1-2. Denna efterföljdes 2019 av en prioritetsbedömning av samtliga förorenade områden som ingick i översynen av tillsynsansvar, se avsnittet ”Styrande prioriteringsgrunder” och bilaga 3. Ovan nämnda arbetsinsatser ligger till grund för Länsstyrelsens handlingsplan för tillsyn av förorenade områden.

Handlingsplanen beskriver vilka förorenade områden som finns i länet och hur Länsstyrelsen bör tillsyna dessa. Handlingsplanen ska ge förutsättningar för ett mer strategiskt och systematiskt arbete för att uppnå såväl nationella som regionala mål för arbetet med förorenade områden. Handlingsplanen syftar till att tydliggöra vilka prioriteringar som behöver göras, resursbehov, ansvarsområden, mål för arbetet med förorenade områden samt anger strategi och tidsplan för de aktiviteter som behöver genomföras.

¹ I lagtext ofta kallade ”föroreningsskador”, i handlingsplanen används begreppet ”förorenade områden”.

² Statligt stöd kan endast erhållas för avhjälpandeåtgärder som bara delvis eller inte alls kan finansieras av den privata sektorn, därtill kommer ytterligare kriterier som måste uppfyllas för att statligt stöd ska kunna erhållas.

2. Beslut, giltighetstid och uppföljning

Handlingsplanen gäller år 2020-2030 och är under denna tid styrande för Länsstyrelsens tillsyn av förorenade områden. Behovsutredning, tillsynsplan och verksamhetsplanering avseende tillsyn av förorenade områden utgår därmed ifrån de prioriteringar, mål och aktiviteter som anges i handlingsplanen.

Under giltighetstiden ska handlingsplanen hållas aktuell, följas upp och vid behov justeras minst vartannat år (2022, 2024, 2026, 2028 samt 2030). Det övergripande ansvaret för uppföljning, justering och uppdatering av handlingsplanen åligger arbetsgruppen förorenade områden.

3. Lägesbeskrivning

Lägesbeskrivningen redovisar de förutsättningar i form av antal objekt, ärendetyper, prioriteringsgrunder med flera som påverkar hur Länsstyrelsen ska bedriva tillsynen av förorenade områden.

3.1. Förorenade områden i Stockholms län

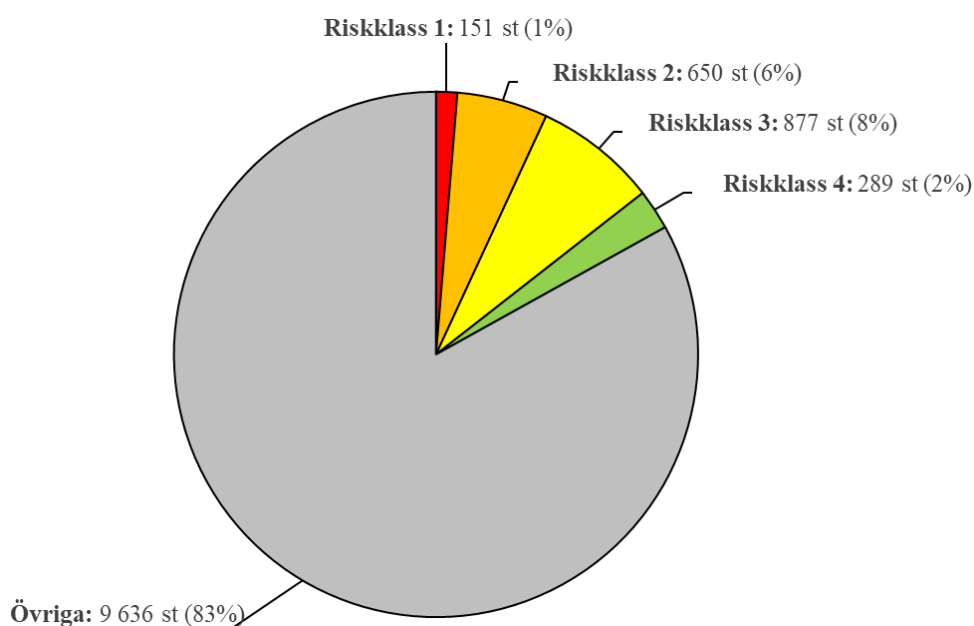
I Stockholms län finns det totalt 11 603³ potentiellt eller konstaterat förorenade områden registrerade i Länsstyrelsernas databas EBH-stödet⁴, 1 967³ av dessa har inventerats och tilldelats en riskklass på en fyrgradig skala (1-4) enligt Naturvårdsverkets ”Metodik för inventering av förorenade områden”⁵. Merparten av länets potentiellt eller konstaterat förorenade områden har av olika anledningar enbart identifierats och branschklassats⁶ vilket innebär att det inte finns lika mycket information om områdena samt att risken bedömts översiktligt utifrån branschtillhörighet. I figur 1 redogörs för antalet områden i respektive riskklass samt de förorenade områden som enbart identifierats och branschklassats (övriga).

³ Uppgift hämtad 2020-01-21.

⁴ EBH-stödet är Länsstyrelsernas nationella databas över potentiellt förorenade områden.

⁵ För mer information om inventering och riskklassning läs Naturvårdsverkets rapport 4918 ”Metodik för inventering av förorenade områden – Bedömningsgrunder för miljö kvalitet, vägledning för insamling av underlagsdata”. Metoden benämns ofta förkortat som MIFO.

⁶ Förorenade områden orsakas normalt sett av miljöfarliga verksamheter såsom raffinaderier eller verkstadsindustrier. Naturvårdsverket har i branschlistor definierat ett antal ”branscher” och tilldelat dessa branschriskklasser (ska ej förväxlas med riskklass enligt MIFO) utifrån hur stor risk branscherna som helhet kan förväntas ha på människors hälsa och naturmiljön. Riskklasserna är generella bedömningar som utgår ifrån hur verksamheter inom branscherna normalt är beskaffade såsom kemikalier som används och verksamheternas typiska omfattning. Branschriskklass bedöms på en fyrgradig skala där 1 utgör högst risk och 4 lägst risk. Alla objekt i EBH-stödet tilldelas sådana riskklasser automatiskt när bransch väljs för objektet

Figur 1. Antalet förorenade områden i länet utifrån riskklass där områden med riskklass 1 utgör en mycket stor risk för människors hälsa och miljön medan riskklass 4 tilldelas de förorenade områden som utgör en liten risk för människors hälsa och miljön.

Den kommun i länet som har flest potentiellt eller konstaterat förorenade områden registrerade i databasen EBH-stödet är Stockholms stad följt av Norrtälje- och Södertälje kommun. Lägst antal potentiellt eller konstaterat förorenade områden registrerade i EBH-stödet har Nykvarns kommun, i tabell 1 framgår antalet för samtliga kommuner.

Tabell 1. Antal potentiellt eller konstaterat förorenade områden registrerade i databasen EBH-stödet för respektive kommun i länet, uppdelat per riskklass 1-4 samt övriga. I sista kolumnen redogörs för det totala antalet för respektive kommun och i sista raden det totala antalet per riskklass samt övriga.

Kommun	Riskklass 1	Riskklass 2	Riskklass 3	Riskklass 4	Övriga	Totalt
Botkyrka	6	27	24	7	323	387
Danderyd	5	17	29	12	210	273
Ekerö	11	30	47	28	161	277
Haninge	18	53	53	26	339	489
Huddinge	2	12	21	6	263	304
Järfälla	8	47	69	11	262	397
Lidingö	14	21	20	9	247	311
Nacka	4	18	26	3	360	411
Norrtälje	8	33	40	5	734	820
Nykvarn	0	8	3	3	58	72
Nynäshamn	9	11	16	4	180	220
Salem	0	7	4	2	80	93
Sigtuna	3	24	27	5	225	284
Sollentuna	0	21	28	6	415	470
Solna	3	13	28	8	426	478
Stockholm	48	159	251	92	3 125	3 675
Sundbyberg	0	6	14	8	183	211
Södertälje	3	36	50	4	489	582
Tyresö	5	10	13	3	181	212
Täby	0	12	22	13	191	238
Upplands Väsby	2	30	18	8	194	252
Upplands- Bro	0	4	14	2	156	176
Vallentuna	0	22	22	10	181	235
Vaxholm	0	4	9	1	121	135
Värmdö	2	9	10	3	262	286
Österåker	0	16	19	10	270	315
Totalt	151	650	877	289	9 636	11 603

3.2. Tillsyn

Enligt 2 kap. 29 § punkt 3a-b miljötillsynsförordningen (MTF, 2011:13) har Länsstyrelsen ansvar för tillsynen över föroreningskador⁷ enligt 10 kap. 1 § första stycket miljöbalken (MB, 1998:808) orsakade av en verksamhet som i

⁷ Det är föroreningskadan (det förorenade området) som betraktas som tillsynsobjekt i denna handlingsplan.

miljöprövningsförordningen (MPF, 2013:251) är beskriven som en tillståndspliktig verksamhet och är i drift, eller har upphört efter den 30 juni 1969, om tillsynen vid tidpunkten för verksamhetens upphörande inte hade överlåtits till kommunen.

Länsstyrelsen i Stockholms län har genomfört en översyn av tillsynsansvaret för förorenade områden samt en prioritetsbedömning, se bilaga 1-3. Baserat på dessa görs bedömningen att Länsstyrelsen har ansvar för tillsynen över 166 förorenade områden i länet varav 94 är återkommande- och 59 är inkommande tillsynsobjekt^{8,9}. De resterande 13 områdena är förorenade sediment. För 53 av Länsstyrelsens tillsynsobjekt är ansvaret för tillsyn delat med kommunen.

Kategorin återkommande tillsynsobjekt omfattar prioriterade förorenade områden och kategorin inkommande tillsynsobjekt omfattar ej prioriterade förorenade områden¹⁰. Länsstyrelsens egeninitierade¹¹ tillsyn riktas främst mot återkommande tillsynsobjekt medan tillsyn av inkommande tillsynsobjekt är av händelsestyrd karaktär.

De återkommande tillsynsobjekten kan delas in i nedanstående fyra underkategorier¹² beroende på hur tidsomfattande tillsynen fram till 2050¹³ bedöms vara:

- mycket omfattande: 300 persondagar
- omfattande: 150 persondagar
- relativt omfattande: 75 persondagar
- ej omfattande: 25 persondagar

Utöver Länsstyrelsens tillsynsobjekt har tillståndspliktiga verksamheter gett upphov till 323 förorenade områden för vilka ansvaret för tillsynen överlåtits till länets kommuner. Fördelningen av tillsynsobjekt mellan kategorier, status och kommuner framgår i tabell 2-3.

⁸ Bedömning 2020-02-04.

⁹ Miljösamverkan Sverige publicerade 2016 (uppdaterad 2019) en modell för framtagande av behovsutredningar för tillsyn vari kategorierna återkommande- och inkommande tillsynsobjekt används, läs mer i rapport 2017:2.

¹⁰ Miljösamverkan Sveriges tolkar, i sin modell för framtagande av behovsutredningar för tillsyn, prioriterade förorenade områden som områden som tilldelats riskklass 1-2 enligt MIFO. Områden som tilldelats riskklass 3-4 enligt MIFO eller inte alls riskklassats tolkas som ej prioriterade förorenade områden. I Länsstyrelsen i Stockholms läns handlingsplan tillämpas en vidare och mer områdesspecifik tolkning av vilka förorenade områden är prioriterade eller ej.

¹¹ ”Egeninitierad tillsyn” är detsamma som ”planerad tillsyn”.

¹² I modellen för framtagande av behovsutredning för tillsyn som Miljösamverkan Sverige publicerat förekommer endast tre underkategorier. Länsstyrelsen i Stockholms län har valt att tillägga underkategorin ”Mycket omfattande”.

¹³ År 2050 har i flera olika sammanhang, bland annat i Miljösamverkan Sveriges modell för framtagande av behovsutredningar för tillsyn, använts som målår för Länsstyrelsernas arbete med förorenade områden.

Tabell 2. Kategori- och statusfördelning för de förorenade områden som orsakats av en tillståndspliktig verksamhet och som ingått i Länsstyrelsens översyn av tillsynsansvaret. Tillsynsobjekten delas in i kategorierna "Återkommande", "Inkommande", "Sediment" och "Överlåtna". De miljöfarliga verksamheternas status är uppdelat i "I drift", "Nedlagd" och "Oklart". I den sista kolumnen redogörs för antalet tillsynsobjekt inom respektive kategori där det föreligger ett delat tillsynsansvar. I den sista raden finns det totala antalet per status samt delat tillsynsansvar.

Typ av tillsynsobjekt	Status - I drift	Status - Nedlagd	Status - Oklart	Varav delat tillsynsansvar (Länsstyrelsen/kommun)
Återkommande - Mycket omfattande	7	0	1	2
Återkommande - Omfattande	0	11	3	12
Återkommande - Relativt omfattande	12	38	7	19
Återkommande - Ej omfattande	3	12	0	3
Inkommande	45	10	4	4
Sediment	-	-	13	13
Överlåtna	-	-	323	-
Totalt	67	71	351	53

Tabell 3. Kategori- och kommunfördelning för de förorenade områden som orsakats av en tillståndspliktig verksamhet och som ingått i Länsstyrelsens översyn av tillsynsansvaret. I sista kolumnen finns det totala antalet i varje kommun och i den sista raden det totala antalet per kategori för tillsynsobjekten.

Kommun	Återkommande	Inkommande	Sediment	Överlåten	Totalt
Botkyrka	8	0	3	17	28
Danderyd	0	1	0	0	1
Ekerö	5	6	0	0	11
Haninge	0	2	1	12	15
Huddinge	4	1	0	11	18
Järfälla	4	0	0	16	20
Lidingö	6	3	0	0	9
Nacka	4	0	1	11	16
Norrtälje	20	25	2	2	49
Nykvarn	3	4	0	1	8
Nynäshamn	2	7	1	13	23
Salem	2	0	1	0	3
Sigtuna	1	0	0	22	23
Sollentuna	3	0	1	8	12
Solna	1	0	2	11	14
Stockholm	0	0	0	121	121
Sundbyberg	2	0	0	0	2
Södertälje	7	2	1	35	45
Tyresö	0	0	0	2	2
Täby	0	0	0	9	9
Upplands Väsby	3	0	0	10	13
Upplands-Bro	2	0	0	4	6
Vallentuna	10	8	0	0	18
Vaxholm	0	0	0	2	2
Värmdö	2	0	0	8	10
Österåker	5	0	0	8	13
Totalt	94	59	13	323	489

I Länsstyrelsens översyn av tillsynsansvaret samt prioriteringsbedömning av förorenade områden, som genomfördes 2017-2019, ingick 1 228 potentiellt eller konstaterat förorenade områden från EBH-stödet, läs mer i bilaga 1-3. Trots att dessa områden bedömdes som de högst prioriterade att ingå i ovan nämnda arbetsinsats utgör de endast elva procent av det totala antalet registrerade områden i databasen. Det finns 6 753 potentiellt eller konstaterat förorenade områden i EBH-stödet som kan ha orsakats av tillståndspliktiga verksamheter¹⁴ och/eller som tillhör branscher med

¹⁴ I bilaga 4 listas de branscherna i EBH-stödet som Länsstyrelsen huvudsakligen bedömer som eventuellt tillståndspliktiga.

branschklass 1-2, men som varken ingått i översynen eller prioriteringsbedömningen, redogörelse finns i tabell 4. Länsstyrelsen bedömer att det kan finnas ett behov att genomföra liknande arbetsinsatser för vissa eller samtliga av dessa områden.

Tabell 4. Potentiellt eller konstaterat förorenade områden i EBH-stödet som kan ha orsakats av tillståndspliktiga verksamheter och/eller tillhör branscher med branschklass 1-2. I sista raden visas det totala antalet.

Typ av förorenat område	Antal objekt i EBH-stödet
Branschklass 1	98
Branschklass 2	2 199
Förorenade områden eventuellt orsakade av tillståndspliktiga verksamheter	4 456
Totalt	6 753

3.3. Styrande prioriteringsgrunder

Länsstyrelsen i Stockholms län tog under 2019 fram en metod för att bedöma förorenade områdens tillsynsbehov. Denna metod utgår ifrån de tre olika prioriteringsgrunderna nedan:

- **plats specifika faktorer:** Denna prioriteringsgrund ger en sammanvägd bild av de specifika förutsättningar som råder där de förorenade områdena finns. Det resulterar i en god uppfattning av hur stort tillsynsbehovet är oaktat föroreningarnas beskaffenhet. De faktorer som beaktas är:
 - Klimat
 - Människors hälsa
 - Riksintresse
 - Skydd av natur
 - Spridningsförutsättningar
 - Vatten – Skydd och miljö kvalitetsnormer
 - Övrigt skydd (landskapsbild och kulturresevat)
- **bransch som kan ha gett upphov till det förorenade området:** Prioriteringsgrunden syftar till att i bedömningen av tillsynsbehov beakta beskaffenhet, det vill säga egenskaper och omfattning, hos de föroreningar som förekommer vid de förorenade områdena. Detta genom att utgå ifrån branschtillhörighet i EBH-stödet.
- **särskilt prioriterade branscher:** Inom vissa branscher har typiskt sett stora mängder flyktiga kemikalier, såsom klorerade kolväten och petroleumkolväten använts. Detta innebär att risken för spridning och negativ påverkan på människors hälsa och miljön är stor. Därför

prioriteras dessa branscher särskilt högt vid bedömningen av tillsynsbehov.

I bilaga 3 finns en mer detaljerad beskrivning av Länsstyrelsens metod för att bedöma förorenade områdens tillsynsbehov.

3.4. Organisation, ansvar och resurser

Arbetet med förorenade områden utförs på Länsstyrelsen i Stockholms län av arbetsgruppen förorenade områden. Gruppen är en del av enheten för mark- och vattenskydd som i sin tur tillhör avdelningen för miljö. I dagsläget består arbetsgruppen förorenade områden av sex handläggare, varav tre till fyra bedriver merparten av all tillsyn. De övriga handläggarna arbetar framförallt med händelsestyrda arbetsuppgifter.

3.5. Lagstiftning och ekonomiska villkor

3.5.1. Tillsynsansvar

Länsstyrelsen har enligt 2 kap. 29 § punkt 3a-b MTF ansvar för tillsynen av förorenade områden orsakade av tillståndspliktiga miljöfarliga verksamheter som upphört efter 30 juni 1969 eller är i drift. Om tillsynsansvar överlåtits till kommun kan ansvarsfördelningen mellan Länsstyrelsen och kommun se annorlunda ut.

I vissa fall kan förorenade områden ha fler än en ansvarig tillsynsmyndighet. För dessa områden får tillsynsmyndigheterna enligt 2 kap. 2 § MTF komma överens om hur tillsynsansvaret ska fördelas.

Om ett förorenat område saknar ansvarig tillsynsmyndighet ska enligt 2 kap. 3 § MTF var och en av myndigheterna som anges i 3 kap. MTF utöva tillsyn i frågor som omfattas av respektive myndighets tillsynsvägledningsansvar. Länsstyrelsens ansvar för tillsynsvägledning regleras i 3 kap. 1 och 16 §§ MTF.

3.5.2. Strategisk tillsyn

Om en tillsynsmyndighet ska kunna bedriva ändamålsenlig tillsyn behöver tillsynen utgå ifrån ett visst planeringsunderlag. För Länsstyrelsen ska följande underlag finnas:

- utredning om tillsynsbehovet för tre års tid och revideras årligen (1 kap. 6 § MTF).
- register över tillsynsobjekt som behöver återkommande tillsyn (1 kap. 7 § MTF).
- årlig tillsynsplan som utgår ifrån utredningen om tillsynsbehovet och som redogör för hur tillsynen ska bedrivas (1 kap. 8 § MTF). Tillsynsplanen ska också beskriva hur avvägning av resursfördelning samt anpassning efter tillsynsbehov genomförts (1 kap. 10 § MTF).

- tillsynsprogram som utgår ifrån tillsynsplanen och som uppdateras regelbundet (1 kap. 10a § MTF). Programmet ska bland annat redogöra för hur ofta tillsynsbesök ska genomföras (1 kap. 10b § MTF) och omfatta följande verksamheter:
 - industriutsläppsverksamheter enligt MPF (1 kap. 10a § punkt 1 MTF). Tiden mellan tillsynsbesök för dessa får inte överskrida ett år om verksamheten innebär betydande risker för människors hälsa eller miljön och tre år i andra fall (1 kap. 10b § MTF).
 - verksamheter som behandlar, förmedlar för återvinning eller bortskaffande, handlar med, samlar in eller transporterar avfall samt där farligt avfall uppkommer som ett led i verksamheten (1 kap. 10a § punkt 2-3 MTF). Tillsynsbesök för dessa ska genomföras med jämna mellanrum (1 kap. 10b § MTF).

3.5.3. *Samarbete*

Länsstyrelsen ska enligt 1 kap. 17 § MTF samt 26 kap. 6 § MB samarbeta och om ändamålsenligt även samordna tillsynen med andra tillsynsmyndigheter, statliga och kommunala organ.

3.5.4. *Övriga skyldigheter*

Utöver de uppgifter som beskrivits ovan finns det ett flertal uppgifter avseende tillsyn av förorenade områden som Länsstyrelsen är skyldig att utföra eller verka för:

- verka för att generationsmålet för miljöarbetet och de nationella miljö kvalitetsmålen nås (1 kap. 6 § förordning med länsstyrelseinstruktion (2017:868)).
- kontrollera efterlevnad av miljöbalken samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken samt vidta de åtgärder som behövs för att åstadkomma rättelse (26 kap. 1 § MB).
- anmäla överträdelser av bestämmelser i balken eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av balken till Polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten om det finns misstanke om brott (26 kap. 2 § MB).
- bedriva tillsynsarbetet effektivt och utveckla personalens kompetens i tillsynsfrågor (1 kap. 9 § MTF).
- genomföra tillsynsbesök i enlighet med tillsynsprogrammet, följa upp med ytterligare besök vid behov samt skriftligen redovisa varje tillsynsbesök. Redovisningen ska även lämnas till verksamhetsutövaren senast två månader efter besöket (1 kap. 11 § MTF).

- följa upp och utvärdera det egna tillsynsarbetet (1 kap. 12 § MTF).
- följa upp och utvärdera kommunernas tillsyn av förorenade områden där tillsynsansvaret överlåtits. Om förutsättningarna för överlåtelse enligt 1 kap. 20 § MTF inte längre finns ska Länsstyrelsen återkalla tillsynsansvaret (1 kap. 21 § MTF).

3.5.5. Ekonomiska villkor

Länsstyrelsen tilldelas årligen statligt stöd¹⁵ från Naturvårdsverket, via Länsstyrelsen i Örebro län, för att förstärka sitt tillsynsarbete. Detta ekonomiska stöd är förknippat med villkor enligt nedanstående:

- det statliga stödet får användas av Länsstyrelsen för arbete med tillsyn av förorenade områden i syfte att öka inslaget av privatfinansierade saneringsåtgärder så att behovet av statlig finansiering för detta minskar.
- länsstyrelsen ska årligen senast i slutet av augusti¹⁶ inkomma med en prognos för det innevarande årets förbrukning av statligt stöd till Länsstyrelsen i Örebro län.
- tidredovisningssystem samt databasen EBH-stödet ska vara uppdaterat sista januari varje år så att Länsstyrelsen i Västerbottens län kan inhämta uppgifter om länets tillsynsarbete föregående år.
- länsstyrelsen ska den första februari varje år inkomma med en skriftlig redovisning av föregående års tillsynsarbete till Länsstyrelsen i Västerbottens län. Instruktioner för hur detta ska gå till skickas ut i förväg.

4. Strategi

Länsstyrelsens arbete med förorenade områden ska ske på ett långsiktigt och hållbart sätt så att dessa områden inte utgör någon oacceptabel risk för nuvarande eller kommande generationers hälsa och miljön. Detta sker genom att Länsstyrelsen i sin tillsyn beaktar risker för människors hälsa och miljö ur ett kort och långt tidsperspektiv samt tar hänsyn till klimatanpassning, resurseffektivitet och sociala aspekter. Principen om att förorenaren betalar ska genomsyra allt tillsynsarbete.

¹⁵ Utgiftsområde 20, anslag 1:4, anslagspost 6, Sanering och återställning av förorenade områden.

¹⁶ Exakt datum kan variera, men meddelas i förväg av Länsstyrelsen i Örebro län.

5. Mål för tillsyn av förorenade områden

5.1. Nationella mål

Den tillsyn av förorenade områden som Länsstyrelsen bedriver ska syfta till att uppnå relevanta nationella mål såsom de globala målen och Sveriges miljömål.

5.1.1. De globala målen (Agenda 2030)

Länsstyrelsen ska som myndighet arbeta utifrån alla de globala målen. Nedan redogörs för de delmål som specifikt bedöms beröra Länsstyrelsens tillsyn av förorenade områden.

Minska antalet sjukdoms- och dödsfall till följd av skadliga kemikalier och föroreningar (delmål 3.9)

Till 2030 väsentligt minska antalet döds- och sjukdomsfall till följd av skadliga kemikalier samt föroreningar och kontaminering av luft, vatten och mark.

Förbättra vattenkvalitet och avloppsrening samt öka återanvändning (delmål 6.3)

Till 2030 förbättra vattenkvaliteten genom att minska föroreningar, stoppa dumpning och minimera utsläpp av farliga kemikalier och material, halvera andelen obehandlat avloppsvatten och väsentligt öka återvinningen och en säker återanvändning globalt.

Ansvarsfull hantering av kemikalier och avfall (delmål 12.4)

Senast 2020 uppnå miljövänlig hantering av kemikalier och alla typer av avfall under hela deras livscykel, i enlighet med överenskomna internationella ramverket, samt avsevärt minska utsläppen av dem i luft, vatten och mark i syfte att minimera deras negativa konsekvenser för människors hälsa och miljön.

Stärk motståndskraften mot och anpassningsförmågan till klimatrelaterade katastrofer (delmål 13.1)

Stärka motståndskraften mot och förmågan till anpassning till klimatrelaterade faror och naturkatastrofer i alla länder.

Minska föroreningarna i haven (delmål 14.1)

Till 2025 förebygga och avsevärt minska alla slags föroreningar i havet, i synnerhet från landbaserad verksamhet, inklusive marint skräp och tillförsel av näringsämnen.

5.1.2. Miljömålet Giftfri miljö

Det svenska genomförandet av den ekologiska aspekten av de globala målen återfinns i Sveriges miljömål. Länsstyrelsen ska som myndighet arbeta utifrån samtliga miljömål. Det miljömål som specifikt berör tillsyn av förorenade områden är miljömålet giftfri miljö:

”Förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrundsnivåerna.”

Varje miljömål har preciseringar som tydliggör målet. De preciseringar för Giftfri miljö som berör Länsstyrelsens tillsyn av förorenade områden redogörs för nedan.

Den sammanlagda exponeringen för kemiska ämnen

Den sammanlagda exponeringen för kemiska ämnen via alla exponeringsvägar inte är skadlig för människor eller den biologiska mångfalden.

Oavsiktligt bildade ämnen med farliga egenskaper

Spridningen av oavsiktligt bildade ämnen med farliga egenskaper är mycket liten och uppgifter om bildning, källor, utsläpp samt spridning av de mest betydande av dessa ämnen och deras nedbrytningsprodukter är tillgängliga.

Förorenade områden

Förorenade områden är åtgärdade i så stor utsträckning att de inte utgör något hot mot människors hälsa eller miljön.

5.1.3. Länsstyrelsernas övergripande nationella mål

Länsstyrelsernas tillsynsvägledningsgrupp för förorenade områden har utformat ett gemensamt tillsynsuppdrag för landets Länsstyrelser som lyder:

”Tillsammans ser vi till att förorenarna åtgärdar sina föroreningsskador på rätt sätt och med minsta möjliga resursåtgång”

5.2. Regionala mål

5.2.1. Övergripande mål för tillsyn av förorenade områden orsakade av nedlagda miljöfarliga verksamheter

Tillsynen ska under 2020-2030 bedrivas i den takt som krävs enligt den långsiktiga planen (se bilaga 4) för att kunna avsluta den egeninitierade tillsynen av förorenade områden orsakade av nedlagda miljöfarliga verksamheter till 2050 (under förutsättning att det är möjligt enligt aktuell tillsynsplan). För att detta ska kunna uppnås behöver:

- tillsyn av fyra till fem förorenade områden orsakade av nedlagda miljöfarliga verksamheter påbörjas per år under 2020-2022.
- tillsyn av 14-21 förorenade områden orsakade av nedlagda miljöfarliga verksamheter pågå samtidigt varje år under 2023-2030.

5.2.2. Övergripande mål för tillsyn av förorenade områden orsakade av pågående miljöfarliga verksamheter

Länsstyrelsen ska verka för att miljöfarliga verksamheter förebygger och motverkar att befintliga förorenade områden (som Länsstyrelsen har tillsynsansvar för) medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

6. Aktiviteter och tidsplan

För att uppnå ovan listade mål har aktiviteter identifierats för 2020-2022. I samband med att handlingsplanen uppdateras vartannat år kommer ytterligare aktiviteter att tillföras.

6.1. Strategisk tillsyn

2020

- Identifiera vilka checklistor, mallar och rutiner som behöver tas fram. Därefter ta fram relevanta sådana.
- Identifiera kunskapsbrister avseende tillsyn av förorenade områden hos handläggare som arbetar med detta samt arbeta fram en plan för att åtgärda dessa.
- Ta fram en förenklad lista över de förorenade områden som Länsstyrelsen har ett tillsynsansvar för samt distribuera den till relevanta arbetsgrupper eller enheter på Länsstyrelsen.
- Ta fram en lathund som beskriver när andra arbetsgrupper eller enheter på Länsstyrelsen ska kontakta arbetsgruppen förorenade områden exempelvis vid beslut om överlåtelse eller återkallelse av tillsynsansvar, markingrepp i förorenade områden som Länsstyrelsen har tillsynsansvar för, nedläggning av miljöfarliga verksamheter etc. I denna bör det även framgå att det kan finnas ett delat tillsynsansvar för deponier.
- Formulera en standardlydelse som reglerar hur förorenade områden hanteras vid nedläggning av miljöfarlig verksamhet och som kan användas vid nya tillståndsbeslut av miljöprövningsdelegationen.
- Införliva handlingsplanens mål i Länsstyrelsens behovsutredning och tillsynsplan för miljötillsyn 2021.

2021

- Förbättra hemsidans tillgänglighet med avseende på inkommande tillsyn genom att förenkla för miljöfarliga verksamheter att inkomma med underrättelser, anmälningar enligt 28 § förordning om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (FMH, 1998:899) med mera.

2022

- Genomför en ansvarskoll av de förorenade områden där Länsstyrelsen överlåtit tillsynsansvaret till kommun.
- Uppdatera handlingsplanen.

6.2. Återkommande tillsyn

2020

Förorenade områden orsakade av nedlagda miljöfarliga verksamheter

- Genomföra ansvarsutredningar för de fyra högst prioriterade tillsynsobjekten enligt bilaga 4.

Förorenade områden orsakade av pågående miljöfarliga verksamheter

- Se över behovet av genomförande av MIFO fas 2-utredningar.
- Ta fram det underlag som krävs för att påbörja riskklassning enligt MIFO fas 1¹⁷ av prioriterade avfallsanläggningar och deponier.

2021

Förorenade områden orsakade av nedlagda miljöfarliga verksamheter

- Genomföra ansvarsutredningar för fem prioriterade tillsynsobjekt enligt bilaga 4.
- Säkerställa att det påbörjas förstudier på sju tillsynsobjekt, enligt bilaga 4.

Förorenade områden orsakade av pågående miljöfarliga verksamheter

- Riskklassa prioriterade avfallsanläggningar och deponier enligt MIFO fas 1.
- Se över om det går att använda ”schaktplaner” för anmälningar om efterbehandling enligt 28 § FMH samt hur dessa skulle kunna utformas. Med schaktplaner avses en verksamhetsanpassad rutin för hur verksamhetsutövare ska gå tillväga vid påträffande av förorenade områden.

2022

Förorenade områden orsakade av nedlagda miljöfarliga verksamheter

- Genomföra ansvarsutredningar för fem prioriterade tillsynsobjekt enligt bilaga 4.
- Säkerställa att det påbörjas förstudier på sex tillsynsobjekt.

¹⁷ Enligt MIFO-metodiken (se förklaring tidigare i handlingsplanen) delas riskklassningen av förorenade områden upp i två faser. Den första fasen är en skrivbordsprodukt som baseras på arkivmaterial medan den andra fasen innebär provtagning av det misstänkt förorenade området.

- Säkerställa att det påbörjas huvudstudier på tre tillsynsobjekt.

Förorenade områden orsakade av pågående miljöfarliga verksamheter

- Slutför riskklassning enligt MIFO fas 1 av prioriterade avfallsanläggningar och deponier.

Förorenade sediment

- Genomför en ansvarskoll av de förorenade sediment som Länsstyrelsen har helt eller delat tillsynsansvar för.

6.3. Inkommande tillsyn

2020

- Hantera inkommande ärenden inom sex veckors tid från det att ärendet betraktas som komplett.

2021

- Hantera inkommande ärenden inom sex veckors tid från det att ärendet betraktas som komplett.
- Genomför en ansvarskoll av de förorenade områden som Länsstyrelsen har tillsynsansvar för och som ingår i kategorin *Inkommande tillsyn*.

2022

- Hantera inkommande ärenden inom sex veckors tid från det att ärendet betraktas som komplett.

7. Resursbehov

Det totala resursbehovet för Länsstyrelsens tillsyn över förorenade områden bedöms vara två till tre handläggare som arbetar heltid med tillsyn¹⁸.

7.1. Strategisk tillsyn

Behovet uppskattas till cirka 10 arbetsdagar årligen. Arbetsuppgifter som ingår i denna kategori är bland annat att ta fram checklistor och mallar, bedöma tillsynsansvar för nedlagda verksamheter samt årligen ta fram/revidera tillsynsplan och behovsutredning.

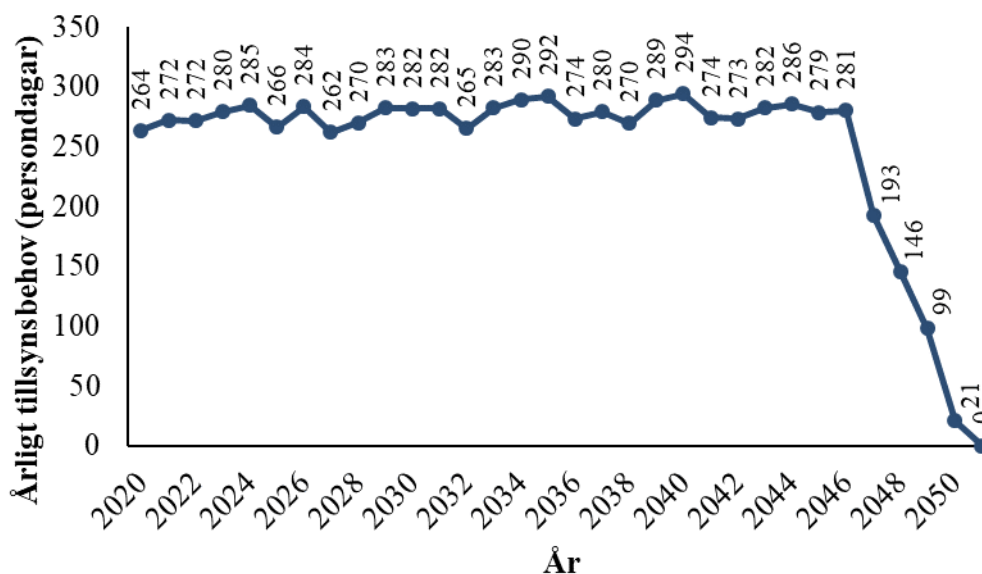
7.2. Återkommande tillsyn

7.2.1. *Förorenade områden orsakade av nedlagda miljöfarliga verksamheter*

Utifrån den långsiktiga planen, bilaga 4, uppskattas det årliga tillsynsbehovet i genomsnitt till 275 persondagar under perioden 2020-2030, i figur 3 redogörs behovet år för år. Beräkningen baseras på Miljösamverkan

¹⁸ Bedömningen baseras på Miljösamverkan Sveriges modell för behovsutredning.

Sveriges modell för behovsutredning som åsyftar till att tillsyn av förorenade områden kan avslutas under 2050.

Figur 3. Uppskattning av det årliga behovet för tillsyn av förorenade områden orsakade av nedlagda miljöfarliga verksamheter om tillsynsarbetet ska kunna avslutas till 2050.

7.2.2. Förorenade områden orsakade av pågående miljöfarliga verksamheter

Det årliga tillsynsbehovet uppskattas till cirka 100 persondagar fram till 2030, vilket baseras på Miljösamverkan Sveriges modell för behovsutredning.

7.3. Inkommande tillsyn

Miljösamverkan Sveriges modell anger att tillsynsbehovet för inkommande tillsyn (hit räknas även tillsyn i samband med fysisk planering) ska uppskattas utifrån egna erfarenheter. Behovet bedöms för 2020 att vara cirka 8 persondagar¹⁹ och bedöms öka successivt fram till 2030.

8. Framåtblick 2023-2030

Under 2023 planerar Länsstyrelsen att påbörja det egeninitierade tillsynsarbetet med de förorenade sediment som Länsstyrelsen har ett tillsynsansvar för. Samma år bör även den arbetstakt för tillsynen av förorenade områden orsakade av nedlagda miljöfarliga verksamheter som krävs för att blir klara till målet 2050 uppnås.

¹⁹ Länsstyrelsen i Stockholms läns behovsutredning 2020.

9. Bilagor

Bilaga 1 – PM – Bedömning av tillsynsmyndighet för förorenade områden i Stockholms län

Bilaga 2 – PM – Arbets- och resultatbeskrivning av Länsstyrelsens bedömning av tillsynsmyndighet för förorenade områden i Stockholms län

Bilaga 3 – PM – Prioritetsbedömning av förorenade områden i Stockholms län

Bilaga 4 – PM – Långsiktig plan för tillsynsinitiering av förorenade områden orsakade av nedlagda miljöfarliga verksamheter